

Cumhuriyet Modernleşmesi Yolunda Bir Dilemma: En Güzel Bacaklı Kadın Yarışmaları
Grammatical Debates between the Schools of Basra and Kufa (Specific to Yūsuf b. Hamza al-Shahrazūrī's al-Zaḥab al-muzāb fī mezāhibi al-nuhāt)

Umut AÇIK

Milli Eğitim Bakanlığı, Van, Türkiye

ORCID: 0009-0002-1558-8751 | E-mail: umutacik@anadolu.edu.tr

Makale Bilgisi / Article Information

Cite as/Atıf: Açıık, U. (2025). Cumhuriyet Modernleşmesi Yolunda Bir Dilemma: En Güzel Bacaklı Kadın Yarışmaları. *Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 78-101.

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 26.10.2025 **Kabul Tarihi / Accepted:**06.12. 2025

Yayın Tarihi / Published: 31.12.2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December 5

Cilt/ Volume: 5 Sayı/ Issue: 2

Sayfa / Pages:78-101

İntihal / İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two reviewers and confirmed to be plagiarism-free.

Yayıncı / Published by: Siirt Üniversitesi Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi / Siirt University Journal of Social Sciences Research

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Umut AÇIK). It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Öz

Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadının toplumsal konumu ele alınarak genel tarihsel bir çerçeve çizilmiştir. Osmanlı'da kadınların tarihi bağlamında Tanzimat, II. Meşrutiyet ve I. Dünya Savaşı gibi üç temel kırılma noktası tespit edilmiştir. Ayrıca Cumhuriyet'in ilanı ve Medeni Kanun'un kabulü gibi gelişmeler üzerinden kadının değişen toplumsal rolü tartışılmıştır. İkinci bölümde, daha önce incelenmemiş olan 1925 tarihli "güzel bacak yarışması" detaylı biçimde irdelenerek, dönemin toplumsal dinamikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Üçüncü ve son bölüm ise makalenin odak noktasını oluşturan ve Vakit gazetesi tarafından 1931'de düzenlenen yarışmaya ayrılmıştır. Bu yarışma etrafında kamuoyunun kadınlara ve bedenlerine yaklaşımı modernleşme süreciyle birlikte değerlendirilmiştir. Güzel bacaklı kadın yarışması eksenindeki tartışmaların genellikle "ahlak" kavramı etrafında şekillendiği gözlemlenmiştir. Bu çalışma söz konusu tartışmaları da içerecek biçimde mevcut polemikleri çok yönlü bir şekilde incelemeyi hedeflemektedir. Böylelikle çalışma, Cumhuriyet'in kadın politikalarını, bu yarışmalara yönelen tepkileri, siyasi-ideolojik tartışmaları, kadınların konumunu güzel bacaklı kadın yarışmaları üzerinden ele alarak literatüre yeni bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güzel Bacak Yarışması, Erken Cumhuriyet Dönemi, Modernleşme, Kadın, Geleneksellik.

Abstract

This study consists of three main parts. In the first part, a general historical framework is drawn by discussing the social position of women from the Ottoman Empire to the Republic. In the context of women's history in the Ottoman Empire, three main breaking points have been identified: Tanzimat, the Second Constitutional Era, and World War I. Additionally, the changing social role of women was discussed through developments such as the proclamation of the Republic and the adoption of the Civil Code. In the second part, the "beautiful legs contest" of 1925, which has not been examined before, is examined in detail and the social dynamics of the period are tried to be revealed. The third and final section is devoted to the competition organized by the Vakit newspaper in 1931, which forms the focal point of the article. Around this competition, the public's approach to women and their bodies was evaluated along with the modernization process. It has been observed that discussions around the contest of women with beautiful legs are generally shaped around the concept of "morality". This study aims to examine the current polemics in a multifaceted manner, including the discussions in question. Thus, the study aims to provide a new perspective to the literature by examining the women's policies of the Republic, the reactions to these competitions, political-ideological debates, and the position of women through the women with beautiful legs competitions.

Keywords: Beautiful Legs Competition, Early Republican Period, Modernization, Women, Traditionalism.

Giriş

Friedrich Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* adlı eserinde ilk insan topluluklarında tek eşlilikten ziyade çok eşliliğin hâkim olduğunu, bu bağlamda kadının soyun devamı açısından belirleyici olması sebebiyle anaerik bir aile yapısının öne çıktığını belirtir. Tarım toplumuna geçişle birlikte artı ürünün ortaya çıkması ve mülkiyetin birikmeye başlaması ise toplumsal ilişkilerde köklü değişimlere yol açmıştır. Mülkiyetin aktarımı tek eşliliği gerekli kılmış; böylece baba merkezli ataerik düzen tarihsel süreç içinde kalıcı hale gelmiştir (Engels, 2020). Engels'in bu tespiti, iktidarların ve dinlerin aile içindeki rolleri yeniden tanımlama ve bu roller üzerinden toplumu denetleme çabalarıyla birlikte okunduğunda, toplumsal cinsiyetin tarihsel sürekliliği açısından önemli bir çıkış noktası sunar.

Modernleşme süreci de bu yeniden tanımlama dinamikleri çerçevesinde değerlendirilebilir. Kapitalist dünyaya eklenme ve bu dünya içinde var olma mücadelesi, özellikle kadınların toplumsal rollerinde belirginleşmiştir. Kadın, bu bağlamda yalnızca bireysel bir özne değil, aynı zamanda yeni rejimin denetim ve meşruiyet araçlarından biri haline gelmiştir. İktidar elitleri, yeni değerleri halka benimsetmek amacıyla farklı semboller üretmiş ve bu semboller arasında kadının bedeni en görünür ve tartışılabilir alanlardan biri olmuştur.

Cumhuriyet yönetimi, yeni rejimin temellerini atarken Osmanlı geçmişini reddetme sürecine girişmiş ve bu bağlamda dilenciler, sokak hayvanları, Gülhan Balkaya Ersoy'un "İhtiyar Acuzeler" (Balsoy, 2024, s. 41) diye tanımladığı ebeler ve kadınları kimlikleri üzerinden araçsallaştırmıştır. Bu süreçte kadın hem bedeni hem de cinselliği üzerinden modernleşmenin vitrini haline getirilmiş; milli kimlik inşasının ete kemiğe bürünmesi toplumsal sınırların çizilmesi ve yeni kültürel enstrümanların devreye sokulmasıyla gerçekleşmiştir.

Bu bağlamda *Vakit* gazetesinin düzenlediği "En Güzel Bacaklı Kadın Yarışması", söz konusu enstrümanların çarpıcı örneklerinden biridir. Kadın, Carol J. Adams'ın "kayıp gönderge" (Adams, 2024, s. 34) kavramıyla açıklanabileceği üzere özünden kopararak nesneleştirilmiş; bedeni, kapitalist dünyanın metalaştırıcı dinamikleri doğrultusunda tüketiciye sunulmuştur. Basın aracılığıyla olağanlaştırılan bu süreç, kadınların sürekli olarak belirlenmiş sınırlar içinde yeniden üretilmesine ve araçsallaştırılmasına zemin hazırlamıştır.

1. İki Dönem Arasında Kadın: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Geçiş

Osmanlı toplumunda kadın söz konusu olduğunda, büyük ölçüde İslam hukukuna dayanan bir yapı benimsenmiş olsa da kendine özgü uygulamalar da geliştirilmiştir. Kimi zaman İslami kuralların katı yorumlarına başvurulmuş, kimi zaman da bu kurallardan belirgin sapmalar yaşanmıştır. Osmanlı tarihinde kadına dair kırılma noktaları olarak Tanzimat, II. Meşrutiyet ve I. Dünya Savaşı öne çıksa da daha önceki dönemlerde de bazı radikal kararlar alınmıştır. Örneğin yalnızca üç yıl süren saltanatına rağmen III. Osman, kadınların belirli günler dışında sokağa çıkmasını yasaklamış; izin verilen günlerde ise örtünmeyi zorunlu kılmıştır (Gelgeç Bakacak, 2009, s. 629). III. Selim döneminde de kadınlara yönelik giyim-kuşam düzenlemeleri getirilmiş (BOA. HAT 27-15918, H. 1203), 1790 tarihli bir hatt-ı hümayunda Müslüman kadınlara yönelik yeni yasaklar yer almıştır. Ayrıca 1782–1792 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında cepheden kötü haberler gelmesi üzerine alınan içki ve fuhuş yasağı kapsamında, kadınların gayrimüslim kayıklarına eğlence amacıyla binmeleri de yasaklanmıştır (Köse, 2007, s. 110).

Kadın konusunda yaşanan kırılmalar, modernleşme ve batılılaşma süreçlerindeki gelişmelerle paralel biçimde ele alınmalıdır. Tanzimat'ın sağladığı görece özgürlük ortamında, daha önce yoğun biçimde sınırlandırılmaya çalışılan kadınların konumunda önemli dönüşümler yaşanmıştır. Bu dönemde modernleşme süreci, farklı ideolojik kesimler arasında kadının özgürlüğü ve toplumsal görünürlüğü üzerine tartışmaların doğmasına yol açmıştır. Muhafazakâr çevrelerin eleştirilerine ve baskılarına rağmen kadınlar giderek kamusal alanda daha görünür hale gelmiş; bu birikim, II. Meşrutiyet'e de taşınmıştır.

1847’de Tanzimat döneminde kölelik ve cariyelik kaldırılmış¹; 1858 Arazi Kanunnamesi ile de mirastan pay alma hakkı açısından erkek ve kız evlatlar arasında eşitlik sağlanmıştır.² 1872 tarihli Sicill-i Nüfus Nizamnamesi ise devletin evlilik kurumunun kamusal yönüne müdahalesini öngörmüş ve Osmanlı kadınının özgürleşmesi yolunda önemli bir adım olmuştur. Benzer şekilde 1881’de devlet birimlerine bildirilmeyen nikâhların cezalandırılması kararı da bu sürecin devamı niteliğinde değerlendirilmelidir (Cin, 1988, s. 287-289).

II. Meşrutiyet dönemi, Tanzimat’tan miras kalan birikimin de etkisiyle Osmanlı kadınının özgürleşme sürecinde ikinci büyük kırılmayı temsil etmektedir. Toplumsal yapının değişmesiyle ortaya çıkan karmaşık ortam, yeni bir düzenin oluşumunda önemli bir zemin hazırlamıştır. Bu zemin veya Zafer Toprak’ın ifadesiyle “Meşrutiyet’in sağladığı özgürlük ortamı” (Toprak, 2019, s. 83), kadını geleneksel değer yargılarından uzaklaştırmıştır.

Tarihsel süreçte yaşanan birçok değişim, aynı zamanda toplumsal travmalara yol açmıştır. Bu travmalar, mevcut düzenin büyük ölçüde ya da tamamen değiştiği ve yeni bir düzenin kurulmasının zorunlu hale geldiği anlar olarak öne çıkar. Statükonun çözülmesi ise kimi zaman kısmi, kimi zaman daha kapsamlı özgürlük alanları doğurmuştur. II. Meşrutiyet dönemi de bu tür bir kırılmanın en belirgin örneklerinden biridir. İttihat ve Terakki mensupları, Avrupa’daki modernleşme süreçlerini incelemiş ve kendi ülkelerinde uygulamaya çalışmışlardır. Onlara göre –teori ve pratikte farklılıklar bulunsun da– kadının yer almadığı bir modernleşme girişimi başarısızlığa mahkûmdur. Bu yaklaşımın en somut örneği, 1917 tarihli Hukuk-ı Aile Kararnamesidir. Osmanlı tarihinde aile kurumuna yönelik en radikal düzenlemelerden biri olan bu kararnameyle birlikte kadının aile içindeki konumunu güçlendirmeye yönelik adımlar atılmıştır. Çok eşliliğin gerçekleşmesi için kadının rızasının şart koşulması, boşanma hakkının kadınlara da tanınması ve çocuk yaşta evliliklerin yasaklanarak yaş sınırının belirlenmesi bu düzenlemeler arasındadır.³ Bununla birlikte, kararname özellikle çok eşlilik konusunda kesin bir yasak getirmemiştir. Devletin bu çekingen tutumu, İttihat ve Terakki yönetiminin ikircikli yaklaşımını yansıtmaktadır. Bu ikilemi hisseden Osmanlı kadınları, vaat edilen eşitlik ve özgürlüğün tam olarak hayata geçirilmediğini görmüşlerdir. Ancak matbaanın yaygınlaşması ve basın-yayın faaliyetlerinin gelişmesi sayesinde taleplerini daha açık dile getirme imkânı bulmuşlardır. Ayrıca kurdukları yardım dernekleri aracılığıyla hem toplumsal görünürlüklerini artırmış hem de konferanslar ve toplantılar yoluyla çeşitli “bilinç yükseltme” faaliyetlerinde bulunmuşlardır.⁴

İttihat ve Terakki’nin kadınlara yönelik modernleşmeci tavrı, Batılı değerleri öne çıkarsa da geleneksel bağlardan tam olarak kopamamıştır. Bu durum, Cumhuriyet döneminde de farklı biçimlerde devam etmiştir. II. Meşrutiyet döneminde yayımlanan bazı dergiler, moda, evlilik ve kadın konularında yazılar kaleme alırken; bazıları ise dönemin siyasi ve ideolojik bakış açısını yansıtarak “iyi anne, iyi eş, iyi evlat” söylemini pekiştirmiştir. 1908’den itibaren rüştiye, idadi ve sultani düzeylerinde okutulmak üzere hazırlanan ders kitaplarında da benzer bir yaklaşım göze çarpar. Bu kitaplarda kadına dair geleneksel algılar korunmuş, onun eşine karşı sorumluluklarını bilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca dikiş bilmeyen, yemek pişirmeyen, çamaşır yıkamasını ya da ev düzenini sağlayamayan bir kadının “iyi bir zevce” olamayacağı açıkça ifade edilmiştir (Tunç Yaşar, 2024).

Osmanlı özelinde toplumsal travma anlarının başında Balkan Savaşları gelmektedir. Savaş sonrasında Anadolu’ya yönelen büyük göç dalgası, Balkanlar ve Kafkaslardan gelen göçmenlerin farklı kıyafetleriyle birlikte toplumda yeni tartışmalar doğurmuştur. Bu dönemdeki özgürleşme eğilimleriyle paralel olarak İttihat ve Terakki, çarşaf ve peçe kullanımını azaltmaya çalışmıştır (Bulut, 2013, s. 319). Konu özellikle aydınlar arasında yoğun biçimde tartışılmış, görüşler ikiye hatta üçe ayrılmıştır. Tesettür ve çarşaf meselesini doğrudan ele alan isimlerin başında Selâhaddin Âsım gelmektedir. Âsım, I. Dünya Savaşı öncesinde kaleme aldığı Türk Kadınlığının Tereddidi Yahud Karışmak adlı kitabında, toplumda

¹ Her ne kadar bu tarihten itibaren cariyelik resmi olarak yasaklansa da her yasağın kendi çaresini ürettiği gibi Osmanlı Döneminde ev içerisindeki işlerin görülmesi noktasında cariyeliğin yerini besleme/evlatlık kurumu almıştır. Ferhunde Özbay’a göre bu kurum köklerini Kuran-ı Kerim’den alırken, aynı zamanda sevgi ve şefkat görmeyen, ev işlerinin yaptırılması sırasında hırpalanan ve dolayısıyla da istismar edilmeye açık bir haldedir. Bu konu ve daha fazlası için bakınız: (Özbay, 2019)

² 1858 yılı Arazi Kanunnamesine dair daha detaylı bilgi için bakınız: (Kenanoğlu, 2006)

³ Bu konuda daha detaylı bilgi için bakınız: (Küçüktiryaki, 2014)

⁴ II. Meşrutiyet Döneminde yayınlanan kadın gazete-dergileri ve kadın dernekleri ile daha detaylı bilgi için bakınız: (Keçeci Kurt, 2015; Çakır, 2016, s. 59-131; Toprak, 2022, s. 15-24; Akagündüz, 2013)

yaygın olan algıyı aktarmıştır. Ona göre, kadının tesettürü kalkarsa kadınların namus, ahlak ve haysiyetleri de yok olacaktır; bu anlayışta kadın iffeti buz üzerine yazılan yazı kadar kırılgan görülmüştür (Âsım, 2021, s. 40). Bununla birlikte Âsım, tesettürün gizleyiciliğine işaret ederek, bunun hem “kadın avcılığı” yapanlara fırsat verdiğini hem de bir güvenlik sorununa yol açtığını savunmuştur. Benzer bir bakış açısıyla, 1926’da Trabzon İl Genel Meclisi oy birliğiyle aldığı kararda çarşafın sakıncalarına dikkat çekmiştir. Kararda, kötü niyetli kişilerin çarşafı kamuflaj aracı olarak kullandıkları belirtilmiş ve polislin çarşafı gördüğü kişileri karakola götürmesi gerektiği ifade edilmiştir (Gündüz, 2022, s. 61)

Osmanlı döneminde kadın açısından üçüncü ve son büyük kırılma noktası I. Dünya Savaşı’dır. Bu kopuş, bir yandan Cumhuriyet’e miras kalacak çelişkilerin doğmasına yol açmış, öte yandan da savaşın yarattığı travma sayesinde kadınların belirlenmiş sınırların dışına çıkmalarına imkân tanımıştır. Yaklaşık iki buçuk milyon erkeğin silah altına alındığı bu dört yıllık süreç, Osmanlı’da kadınların toplumsal görünürlüğünün eşi benzeri görülmemiş biçimde arttığı bir dönem olmuştur. Aynı zamanda kamuoyundaki bazı aydınlar, kadınların haklarının tanınması ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için reform yapılması gerektiğini savunmuştur. Bu isimlerden biri olan, İleri Gazetesi’nin imtiyaz sahibi Celal Nuri, 1915’te yayımladığı *Kadınlarımız* adlı kitabında reformların aciliyetini özellikle vurgulamıştır (Sancar, 2014, s. 88).

Bu dönem, sonraki yıllara kadının sınırlandırılmasını meşrulaştırmak için kullanılan bazı argümanları da miras bırakmıştır. Savaşın en önemli sonuçlarından biri erkek nüfusunun azalması ve buna bağlı olarak iş gücünde yaşanan açık olmuştur. Bu durum, “anne” prototipinin yönetici elitler tarafından ön plana çıkarılmasına yol açmış; kadınların ev içinde anne ve eş rolleriyle sınırlandırılması teşvik edilmiştir. Cumhuriyet döneminde de büyük ölçüde devam eden bu yaklaşım, modernleşme sürecinin temel dilemmalarından birini oluşturmuştur. Aynı zamanda Nezihe Muhiddin’in önderliğinde kurulan Kadınlar Halk Fırkası girişiminin çıkış noktasını da bu çelişkili durum belirlemiştir.

Cumhuriyet’in ilanıyla başlayan dönem, büyük ölçüde geçmişten devralınan çekinceler ve argümanlar üzerinden şekillenmiştir. Tanzimat’a kadar yönetici elitlerin müdahale etmekten kaçındığı kadın ve aile meselesi, Cumhuriyet’te de ikircikli bir alan olmaya devam etmiştir. Bu tutumun temelinde, geleneksel değerlerin ve halkın özellikle kadın konusundaki katı bağlılığının etkisi vardır. Yeni rejimin oluşturmak istediği kadın profili ise farklıdır: eğitim alan, meslek sahibi olan, Batılı değerleri benimseyen ve modernleşme sürecine uyum sağlayan bir birey (Tokuroğlu, 2023, s. 43). II. Meşrutiyet döneminde dile getirilen, kadınların kurtuluşunun ülkenin kurtuluşuyla bağlantılı olduğu fikri Cumhuriyet’e miras kalmış; kadının toplumsal görünürlüğü, memleketin ilerlemesi için bir adım olarak görülmüştür. Bu nedenle Cumhuriyet yönetimi, kadını modernleşmenin vitrini haline getirmiş ve eskiden kopuşu cinsiyet üzerinden de gösterebilmek için kadın bedenini araçsallaştırmıştır.

Kadın açısından en önemli dönüm noktalarından biri, 1926’da kabul edilen Medeni Kanun olmuştur. Bu kanun, eşit yurttaşlık hakkını tanımış; evlilik, boşanma ve mirastan eşit pay alma gibi konularda Türk kadınına çeşitli güvenceler sağlamıştır. Ancak Medeni Kanun, içerdiği yeniliklere rağmen geleneksel anlayıştan bütünüyle kopamamıştır. Osmanlı geçmişini reddetme iddiasına karşın, aynı zihniyetin izlerini taşımaya devam etmiştir. Nitekim kanunun 152. maddesinde şu ifade yer almıştır: “Koca birliğin reisidir. Evin intihabı, karı ve çocukların münasip veçhile iâşesi, ona aittir.” (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 17 Şubat 1926, s. 15)

Tek tipleştirici ve sınırları pekiştirici bu politikaların aynı zamanda belirli güzellik anlayışlarını beraberinde getirmesi kaçınılmaz olmuştur. Claudine Sagaert, kadının daima iki kriteri karşıladığından bahsetmektedir: Güzellik ve doğurma işlevi (Sagaert, 2020, s. 105). Cumhuriyet yönetimi de bu çerçevede, bir yandan 1911 Trablusgarp Savaşı’ndan 30 Ağustos 1922’ye kadar süren 11 yıllık savaş döneminin nüfus kayıplarını telafi etmek amacıyla kadının annelik rolünü öne çıkarmış; diğer yandan Batılılaşma değerleri doğrultusunda onu “güzelleştirmeye” yönelmiştir. Bu amaçla basın işlevsel gücünden yararlanılmış ve gazete sütunlarında kadınlara yönelik çeşitli tavsiyelere sıkça yer verilmiştir.⁵

⁵ Özellikle kendisine Cumhuriyet Gazetesinin sütunlarında çeşitli jimnastik ve beden terbiyesi hareketleri olarak açık bir biçimde yer bulan bu tavsiyelerden bazıları için bakınız: (Cumhuriyet, 21 Kânunuevvel 1930, s. 5; Cumhuriyet, 26 Nisan 1931, s. 5).

2. 1925'te İlk Güzel Bacak Yarışması: “Bu Haksızlık, Benim Bacaklarım Daha Güzeldir!”

Bacakların önem kazanmasıyla birlikte özellikle Avrupa ve Amerika'da çeşitli yarışmalar düzenlenmeye başlanmıştır. Bu gelişmeler Türk basınına da yansımış, köşe yazılarında ve haberlerde geniş yer bulmuştur. Nitekim Vâlâ Nureddin, bir yazısında kendi kuşaklarıyla kıyaslandığında yeni nesil gençlerin daha sağlıklı görüldüğünü, bunun başlıca nedenleri arasında sporun yaygınlaşması, denizle temas ve kadınların toplumsal hayata katılımını saymıştır. Ancak aynı yazıda, Türk kadınlarının bacaklarının henüz Batı'daki anlamıyla muntazam olmadığını dile getirmiş; bu durumu uzun yıllar süren bağdaş kurma ve diz çökme alışkanlıklarına bağlamıştır. Alman kızlarının savaş öncesinde benzer durumda olduklarını, fakat spor sayesinde kısa sürede birer “su perisine” dönüştüklerini belirtmiştir. Ayrıca Türkiye'deki bozuk yolların da bacak biçimsizliğine yol açtığını, Avrupa'daki asfalt yollar sayesinde bu sorunların görülmediğini ifade etmiştir (Vâ-Nû, 1939, s. 3). Türk basınında yayımlanan bu tür yazılar ve haberler, rejim ve aydın çevreler tarafından ideal kadın imgesinin inşasında bir araç olarak değerlendirilmiştir. Arşiv taramamızda karşılaşılan ilk örnek, 7 Mayıs 1925 tarihli Son Saat gazetesinde yer alan Avusturya'daki bir yarışmadır. “Bedii Bir Müsabaka” başlığıyla verilen haberde “ipek çorapların gergin güzelliği” ve “dolgun, dilber bacaklar” gibi ifadelerle yer verilmiştir (Son Saat, 7 Mayıs 1925, s. 1). İki gün sonra, 9 Mayıs'ta yayımlanan devam haberinde ise yarışmanın etik boyutuna dair tartışmalar aktarılmış; ipekli çorapların kusurları kapatabileceği, bu nedenle yarışmanın çıplak yapılmasının daha doğru olacağı vurgulanmıştır (Son Saat, 9 Mayıs 1925, s. 2).

Türkiye'de düzenlenen ilk bacak yarışması 1925 yılının Eylül ayında gerçekleştirilmiştir. “Şehrimizde İlk Defa Bacak Müsabakası Yapıyorlar” başlığıyla gazetelerde yer alan haberde, Beşiktaş Kulübü'nün Taksim Belediye Bahçesi'nde bir garden party düzenleyerek şehirde ilk kez böyle bir yarışmaya ev sahipliği yapacağı duyurulmuştur. Haberde, yarışmayı kazanacak kadının “dedikodulara konu olacak kadar güzel bacaklara sahip” olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, daha önceki haberlerde olduğu gibi yarışmanın çorapsız yapılmasının gerektiği bir kez daha özellikle vurgulanmıştır (Son Saat, 4 Eylül 1925, s. 1; Cumhuriyet, 5 Eylül 1925) (Bkz. Ek-1).

Hem İstanbul'da hem de Türkiye'de ilk kez düzenlenen bu yarışmaya yalnızca dört aday katılmıştır. *Cumhuriyet* gazetesi, düşük katılımı İstanbul'da “güzel bacak-baldırların azlığına” değil, yarışmanın ülke açısından yeni bir olay olmasına ve kadınların katılma cesareti gösterememesine bağlamıştır (Cumhuriyet, 6 Eylül 1925, s. 1). Yarışmayı, Amerikan Koleji'nde okuyan Enise Hanım kazanmıştır (Bkz. Ek-2). Enise Hanım yarışma sonrasında,

“- Rüya gibi geldi efendim, memnunum, anlayamıyorum, bilmem ki...” diyerek şaşkınlığını dile getirmiştir. Yarışmayı üçüncü olarak tamamlayan bir başka katılımcı ise,

-Bu haksızlıktır. Benim bacaklarım daha güzeldir, isterseniz yakından da bakabilirsiniz” sözleriyle tepkisini göstermiştir. Bunun üzerine Son Saat Gazetesi muhabiri aynı katılımcıya dönerek “biraz kalın ama, nefis” diyerek mevcut durumu egzajere etme yoluna gitmiştir (Son Saat, 8 Eylül 1925, 1925).

Her ne kadar bu tür bir yarışma Türkiye'de düzenlenmiş olsa da kamuoyunda doğabilecek eleştirilerin önünü almak için gazeteler yurtdışındaki benzer yarışmalara dair haberlere yer vermeye devam etmiştir. Bu çerçevede *Akşam* gazetesinde aralık ayında iki dikkat çekici haber yayımlanmıştır. 16 Aralık'ta yine Viyana'da bir dans okulu tarafından düzenlenen bacak müsabakası neşredilirken (Akşam, 16 Kânunuevvel 1925), 19 Aralık'ta merkezinde bacakların olduğu farklı bir haber kendisine yer bulmuştur. 16 Aralık'ta Viyana'daki bir dans okulu tarafından düzenlenen bacak yarışması aktarılmış, 19 Aralık'ta ise Londra'dan farklı bir haber gündeme gelmiştir. Habere göre çoğu işsiz olan yüz kadar sinema ve tiyatro aktresi, sokaklarda arkalarında “bacağımdaki çoraba bakınız” yazılı levhalarla dolaşarak çorap reklamı yapmıştır. Kadınların bu şekilde caddelerde satış yapmaları otomobil trafiğini aksattığı gerekçesiyle zabitanın müdahalesine konu olmuştur (Akşam, 19 Kânunuevvel 1925).

3. 1931 Yılında Yeniden Düzenlenen Güzel Bacak Yarışması: Bacaklardan Moderniteye!

1931'de çok daha geniş katılımlı ve ayrıntılı biçimde düzenlenecek olan ikinci bacak yarışmasına giden süreçte, basında bacak merkezli haberler ve yurtdışındaki benzer yarışmaların yansımaları görülmeye devam etmiştir. Bu tür haberlerden biri, Amerika'da düzenlenen ve “Rut Vilyams” adlı bir kadının kazandığı en güzel bacak müsabakasıdır. Tam boy resimlerle birinci sayfadan verilen bu haber, yalnızca yarışmanın sonucunu değil, aynı zamanda ideal kadının nasıl giyinmesi ve nasıl oturması gerektiğine dair bir alt metin de taşımaktadır (Akşam, 14 Eylül 1929, s. 1).

Akşam gazetesinde yayınlanan yukarıdaki karikatür ise esasen makalemizin giriş kısmında belirttiğimiz bir kavrama dolaylı olarak gönderme yapmaktadır: “Kayıp gönderge.” (Adams, 2024, s. 34) Kadınların yaptıkları işlerin niteliğinden veya bu işler dolayısıyla elde ettikleri/ortaya koydukları kimlikleri üzerinden değerlendirilmediklerini, tam tersi cinsiyet kimlikleri veya uzuvları üzerinden değerlendirilerek esasen özlerinden uzaklaştırılarak birer kayıp gönderge haline getirildikleri görülmektedir. (Kayıp göndergenin belirgin olduğu bir karikatür için bkz. Ek-3)

Makalemizin ana konusunu oluşturan olay, 1931 yılının başında *Vakit* gazetesinin düzenlediği “İstanbul’un en güzel bacaklı hanımı kimdir?” başlıklı müsabakadır. “Bedii bir müsabaka” olarak duyurulan yarışmanın, mahremiyet ve nezakete azami özen gösterilerek son derece dikkatli bir şekilde planlandığı belirtilmiştir. Katılımı teşvik etmek amacıyla gazetenin ilk haberinde Fransız sinema aktrisi Lili Damita’nın bacak fotoğrafına yer verilmiştir. Duyuru metninde, kadın güzelliğine ayrı bir cazibe katan bacak güzelliğinin dünyanın dört bir yanında bu tür yarışmalarla değerlendirildiği vurgulanmıştır. Amerika ve Almanya’daki benzer örneklerle atıf yapılarak, Türkiye’de ilk kez böyle bir müsabakaya hanımların davet edildiğinin altı çizilmiştir. 1925 yarışmasından edinilen tecrübeler doğrultusunda, adayların kendilerini güvende hissetmeleri ve katılım konusunda tereddüt yaşamamaları için özel hassasiyet gösterildiği ifade edilmiştir. İlanın devamında ise başvuru sürecine ilişkin ayrıntılı bilgiler yer almıştır (Vakit, 2 Kânunusani 1931, s. 1).

Yarışmanın işleyişine dair duyuruda, belirlenen sürenin sona ermesinden sonra gönderilen fotoğrafların kabul edilmeyeceği açıkça belirtilmiştir. Başvurular tamamlandıktan sonra okuyucuların oylarıyla en fazla tercih edilen fotoğraflar ilan edilecek, ardından bu görseller Avrupa’daki yarışmalarda kullanılan ölçütler doğrultusunda yeniden sınıflandırılacaktır. Son aşamada ise hem en fazla oy toplayan hem de bu ölçütlere uygun bulunan aday yarışmanın galibi olacaktır. Gazete, yarışmanın her aşamasında mahremiyete büyük önem verileceğini yeniden vurgulamış ve kalın puntolarla “İştirakten Çekinmeyiniz” ifadesine yer vermiştir. Ayrıca, bacakların nasıl ölçüleceğini gösteren bir görsel yayımlanmış, fotoğrafların Beyoğlu Tünel başındaki Süreyya Fotoğrafhanesinde çekileceği duyurulmuştur. Çekilen fotoğrafların zarfa konulması ve üzerine katılımcı numarasının yazılması gerektiği belirtilmiştir. Katılımcılar dilerlerse kendi seçtikleri fotoğrafçılarda da fotoğraf çekebilecek, ancak bu durumda fotoğrafhanenin mührünün bulunması şart koşulmuştur. Yarışmaya dair diğer ayrıntılara ise haberin sonunda yer verilmiştir (Vakit, 2 Kânunusani 1931, s. 1) (Bkz. Ek-4).

Vakit gazetesi, duyurunun ardından neredeyse her gün yarışmaya ilişkin katılım şartlarını, yurtdışından alınan bacak fotoğraflarını ve teşvik edici telkinleri yayımlamayı⁶ sürdürmüştür. Gazete ayrıca, yarışmaya dair çok sayıda mektup aldığını belirtmiş; bu mektupların çoğunun mahremiyet ve güvenlik endişeleri içerdiğini ifade etmiştir. Bu nedenle yarışmada gizliliğe verilen önemin yeniden altı çizilmiştir (Vakit, 6 Kânunusani 1931, s. 2) (Bkz. Ek-5). Katılımcıların fotoğraflarını göndermeleri için gazetede bir kupon yayımlanmış, yalnızca bu kuponla gönderilen fotoğrafların geçerli sayılacağı açıklanmıştır (Bkz. Ek-6).

Bununla birlikte, yarışmaya dair ilk eleştiriler de gazeteye ulaşmaya başlamıştır. 5 Ocak’ta bu eleştirilere yönelik ilk cevap *Vakit* gazetesinde yayımlanmıştır. “Bir Ahlak Hocası” başlıklı yazıda, *Yılmaz* gazetesinde çıkan bir karikatüre paralel olarak kendilerine edep ve haya tavsiyelerinde bulunulduğu belirtilmiştir. *Vakit*, *Yılmaz* gazetesini ve onun sahibi olduğu iddia edilen Celal Nuri’yi yalnızca başlıkları okumakla itham etmiş, yazının sonunda ise şu soruya yer vermiştir: “Ne günlere kaldık?” (Toplu İğne, 5 Kânunusani 1931, s. 4)

Yılmaz gazetesine yönelik bu eleştiriler, *Vakit*’in sayfalarında karikatürlerle de karşılık bulmuştur. Özellikle bacak müsabakalarını medeniyet ve Batılılaşma bağlamında değerlendiren gazete ve aydın çevreler, yapılan eleştirileri gerçilik ve modernite karşıtlığı olarak yorumlamışlardır. *Yılmaz* gazetesinde yayımlanan “Rökolte, Gazeteler” başlıklı makalede, “bacak müsabakaları dolayısıyla gazetelerin her çeşit müşteri kazanmak için çıplak baldır ve bacak resimlerine yer vererek aile içine giremeyecek derecede muzır bir hale geldiği” şikâyet konusu edilmiştir. Aynı gazetede çıkan başka bir yazıda ise “gazetelerin güzellik kraliçesi ve bacak müsabakalarıyla uğraşarak millete zarar verdikleri” (Hakimiyeti Milliye, 2 Şubat 1931) dile getirilmiştir. Benzer eleştirilerden biri de Falih Rıfkı’ya aittir.

⁶ Bunların yanında gazete yarışmaya katılımı teşvik etme amacıyla duyurunun ardından yarışmanın başladığı güne kadar neredeyse her gün farklı kadınlara ait bacak fotoğrafların sütunlarına taşımıştır. Bakınız: (Vakit, 3 Kânunusani 1931; Vakit 4 Kânunusani 1931, s. 1; Vakit, 5 Kânunusani 1931, s. 1).

Rıfki, Türk basınının sürüm artırmak için küfür, hiciv ve çıplak kadın imgelerine sıkça başvurduğunu; bu tür içeriklerin kimi zaman sinema, kimi zaman spor, kimi zaman da güzellik müsabakaları üzerinden gündeme geldiğini belirtmiştir. Ona göre “en masum” örnek *Vakit*’in düzenlediği yarışmadır; çünkü gazete yalnızca kadınların bacaklarındaki çorapları çıkarmış, ancak ayakkabılarına dokunmamıştır. Rıfki ayrıca, bu tür yayınların kasıtlı olduğunu ve giderek kadınlarda erkeği meraklandırarak hiçbir gizem bırakmayacağını savunmuştur (Falih Rıfki, 30 Kânunusani 1931, s. 1).

Vakit, ahlak ve fesatlık üzerinden yöneltilen eleştirilere karşı yanıtlarını yayımlamayı sürdürmüştür. Bu süreçte “Toplu İğne” rumuzlu bir köşe yazarı, *Yılmaz* gazetesinin samimiyetsiz bir “ahlak hocalığı” yaptığını ileri sürmüş ve bu nedenle ona çatmanın anlamlı olmadığını belirtmiştir. Aynı yazıda, *Yılmaz* gazetesi ve benzer düşüncelere sahip çevreler, hür düşünce sahibi olamamakla suçlanmıştır (Toplu İğne, 6 Kânunusani 1931, s. 4).

Bununla birlikte, yarışmaya dair bir diğer eleştiri de Darülfünun hocalarından gelmiştir. Sadri Etem, “İşaretler” başlıklı köşesinde konunun Darülfünun çevresinde günün en çok konuşulan meselelerinden biri haline geldiğini belirtmiştir. Ona göre bazı müderrisler yarışmayı desteklerken, bazıları karşı çıkmış, bir kısmı ise kararsız kalmıştır. Sadri Etem’in aktardığına göre; “Köprülüzade Mehmet Fuat, Ahmet Refik, Fazıl Nazmi ve muallim muavini Orhan Sadettin Bey” yarışmanın ahlaki olmadığını savunmuştur. Buna karşılık “Darülfünun Emmini Muammer Raşit, müderris Cevdet Ferit ve M. Şekip” yarışmadan yana görüş bildirmiştir. Etem Akif ise tereddütlü bir tavır sergilemiştir (Sadri Etem, 6 Kânunusani 1931, s. 5).

Sadri Etem, Darülfünun hocalarının yıllardır pek çok konuda sessiz kaldıklarını, gazeteler farklı meselelerde görüş sorduklarında da özellikle suya sabuna dokunmamaya özen gösterdiklerini belirtmiştir. Ona göre bu defa söz almaları, susmalarına kıyasla olumlu bir gelişme olarak görülebilirdi. Ancak bir muhabirin kendilerinden *Vakit*’in düzenlediği yarışma hakkında yorum istediğinde, hocalar herhangi bir inceleme yapmaya gerek görmeden hemen konuşmaya başlamışlardır. Sadri Etem onların şu tür ifadeler kullandığını aktarmaktadır: “Gazetelerin ilme hıyanetinden, ahlaksızlığa hizmetinden bahsediyorlar; nihayetinde ise müphem ve müşevveş kahve dedikodusu nevinden sözler ediyorlar.” (Sadri Etem, 6 Kânunusani 1931, s. 5) (Konuya dair yayınlanan bazı karikatürler için bkz. Ek-7; bkz. Ek-8).

Burada dikkat çeken husus, ilim otoritesinin doğrudan toplumsal ahlak tartışmalarının içine çekilmesidir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında bilimin ve akademinin toplumsal otorite olarak konumlandırılmaya çalışıldığı düşünülürse, Darülfünun hocalarının sessiz kalmak yerine ahlak üzerinden söz üretmeleri, bilimselliğe duyulan güvenin de tartışma konusu yapılmasına yol açmıştır. Böylece, bilim insanlarının tavrı yalnızca bireysel bir kanaat değil, modernleşme ile geleneksel değerler arasındaki gerilimin ölçüldüğü bir zemin haline gelmiştir.

Sadri Etem’e göre asıl hayal kırıklığı, bir ilim adamının Nakşibendi şeyhinden ya da bir hamal kahyasından farksız cevaplar vermesiydi. Ona göre Darülfünun’da Hacı Mehmet gibi totemik bir ahlak anlayışına inananların varlığı, insana garip gelmekteydi. Ancak hocaların bu konuda gerçekten bir fikir beyan edip etmedikleri ya da onlara böyle bir soru yöneltip yöneltmediği, ilginç bir muamma olarak kalmıştır. Nitekim başka bir yazıda, Darülfünun profesörlerinin ağzından yapılan açıklamaların uydurma olup olmadığı dahi tartışılmıştır (*Vakit*, 10 Kânunusani 1931, s. 3). Tüm bu tartışmaların gölgesinde Sadri Etem, kendi köşesinde oldukça sert yazılar kaleme almaya devam etmiştir. Daha önce, Darülfünun hocalarının bir hamal kahyasından farklı söz söylemesi gerektiğini ifade eden Etem, bu sözün hocalar tarafından bir “cürüm” sayılmasına karşılık şu ifadeleri kullanmıştır: “Darülfünun hocaları mahalle kahvesindeki lakırdılara benzer söz söyleyemezler demek bir cürüm ise, bu cürüm bu memlekette hakiki ilim otoritesi tesis edilinceye kadar işleyeceğiz” (Sadri Etem, 11 Kânunusani 1931, s. 1).

Sadri Etem, yazısında “güzel bacağın güzel, çirkin bacağın çirkin olduğunu” belirttikten sonra, bir Darülfünun hocasının mahalle kahvesinde bilardo seyretmesinin, çirkin bir bacadan daha mı az çirkin olduğunu sorgulamıştır. Ona göre böyle bir davranış, düzenlenen müsabakadan daha ahlaki sayılamazdı. Etem, demokrasi devrinde “totemik bir ahlaktan” söz etmenin geri bir zihniyetin göstergesi olduğunu savunmuş; güzel bacak müsabakasının ise gayriahlaki değil, olsa olsa ahlaki bir mesele olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca profesörlerin demokrasi döneminde neyin ahlaki, neyin gayriahlaki olduğuna dair hiçbir zaman konuşmadıklarını ileri sürmüş; onların dedikodudan başlarını

kaldıramadıklarını ve ciddi konulara dair söz söylemeye cesaret edemediklerini ifade etmiştir. Ona göre asıl görevleri kültürü işletmekti; bu nedenle bu tür meseleler, kendisi gibi “cahil gazeteciler” tarafından ele alınmak zorunda kalmaktaydı (Sadri Etem, 11 Kânunusani 1931, s. 9). Sadri Etem, eleştiriler karşısında geri adım atmamış ve tartışmayı adeta bir onur mücadelesi haline getirmiştir. Ertesi gün “Ali Emiri Efendi Hortluyor” başlıklı yazısıyla cevaplarını sürdürmüştü; Köprülü’nün bundan yirmi yıl önce kendisine yapılan hücumlara benzer bir tavır sergilediğini dile getirmiştir. Ona göre bir Darülfünun hocasının asli görevi şahıslarla uğraşmak değil, iyi ve kötü fikirlere karşı bir “kültür eksper”i gibi harekete geçmeye daima hazır olmaktır. Etem, yazısının sonunda bu süreçte öne sürdüğü fikirleri iki başlık altında toplamıştır.

“- Darülfünun hocası bir gazeteğe beyanat verirken sade bir kari sıfatıyla söz söyleyemez. Çünkü ondan beklenen birçok şeyler vardır. Hele hars fakültesinin reisi bir ahlak veya estetik meselesi mevzu bahis olduğunda hüviyetinden bir şeyler ilave ederek bir şey söyleyecektir. Yahut: Beni mazur görün diyecek, bir mahalle imamı gibi ağzına geleni söyleyecektir. Eğer bir şey için gayri ahlaki demiş ise o şeyin hangi makyasa göre gayri ahlaki olduğunu esbabı mucibesıyla söylemek lazımdır. Devrimiz demokrasi devri olduğuna göre bu gayri ahlaki sıfatı demokrasi ahlakının muhtevalarına göre midir? Değil midir? Ben bu meseleleri mevzubahis ettim. Efendiler sustular mamañih hala soruyorum. Fakat çok iyi biliyorum ki efendiler asla bu suallere cevap vermeye yanaşmayacak” (Sadri Etem, 12 Kânunusani 1931, s. 6).

Bu tartışma, aslında modernleşme ile geleneksel değerler arasında sıkışan Cumhuriyet toplumunun kadın üzerinden nasıl bir sembolik mücadele verdiğini göstermektedir. Sadri Etem’in argümanları, ahlak meselesinin kişisel davranışlardan ziyade toplumsal düzenin bir unsuru olarak yeniden tanımlanması gerektiğini ortaya koyarken, karşısındaki Darülfünun hocaları daha muhafazakâr bir zeminde konumlanmıştır. Bu durum, erken Cumhuriyet’te modernleşmenin yalnızca siyasi değil, kültürel ve ahlaki düzeyde de bir çatışma alanı yarattığının göstergesidir.

8 Ocak’ta fotoğrafların yayımlanmasıyla birlikte müsabaka resmen başlamıştır. İlk gün yarışmacısı olan Bülent Hanım’ın fotoğrafı basılmış, yarışmada birinciliği kazanacak adayın bir yıl boyunca her hafta bir ipek çorapla ödüllendirileceği açıklanmıştır. Ayrıca birinciye seçecek olan okuyuculara da çeşitli ödüller verileceği duyurulmuştur. Bunun için gazetede ki kuponu kesip gönderen okuyucular, tercih ettikleri yarışmacıya oy kullanmış olacaklardır (Vakit, 8 Kânunusani 1931, s. 1).

8 Ocak’ın ardından her gün farklı bir katılımcının fotoğrafı yayımlanmaya başlanmıştır (Bkz. Ek-9). Duyuru aşamasında da vurgulandığı üzere, mahremiyete dikkat edilmesi amacıyla bu fotoğraflar çoğunlukla katılımcıların yalnızca belden aşağısını göstermektedir. Bu tercih, kadın bedeninin kısmi görünürlük üzerinden nesneleştirilmesine ve belirli bir çerçeve içinde tüketiciye sunulmasına zemin hazırlamıştır. Özünden koparılmış ve niteliklerinden arındırılmış bir kadın profili böylece ortaya çıkmış, bu yaklaşım müsabakanın geneline hâkim olmuştur.

Yarışmaya olan ilgi günler ilerledikçe artmıştır. Bu yoğun talep üzerine İstanbul dışındaki şehirlerde yaşayan kadınların da katılabileceği vurgulanmış ve fotoğraflar yayımlanmaya devam etmiştir. İlginin yükselmesine paralel olarak gazetede bacak merkezli haberlerin sayısı da artmıştır.⁷ Ancak bu durum, eleştirilerin de çoğalmasına yol açmıştır. *Vakit*, bu eleştirileri kararlilikla karşılamış ve 14 Ocak tarihli sayısında “Almanya’da tahsil görmüş münevver bir hanımımız Naime Hanımefendi” olarak tanıttığı bir kadının görüşlerine yer vermiştir. Bu neviden bireysel sesler, kadınların yalnızca pasif birer nesne değil, modernleşme tartışmalarında etkin özne olmaya başladıklarını da göstergesidir. Naime Hanım eleştirilere şu sözlerle cevap vermiştir:

“Cemiyetimizin ahlakını çoraplı ve çorapsız bir bacak bozacaksa büyük bir tehlike karşındayız demektir. Evvela bütün milleti seferber hale getirip sokaklardaki çıplak bacaklarla mücadele etmek lazımdır. Halbuki deniz altında seyahat ettiğimiz, gökyüzünde uçtuğumuz şu zamanda, yüz sene evvelki insanların beyniyle düşünmek, onların gözüyle görmek çok gülünç hatta ayıp olur” (Vakit, 14 Kânunusani 1931, s. 2).

⁷ Bu neviden haberlerden birinde bacak müsabakasına dair bir filmin haberi yapılmıştır. Foks Film şirketi “Ahiren Bacaklarınız Hanımlar!” isminde bir film çekmiştir. (Vakit, 22 Kânunusani 1931, s. 8).

Yarışmanın ikinci haftasında, daha önce yurtdışı örneklerinde de görülen bir uygulama gündeme gelmiştir. Katılımcıların gönderecekleri fotoğrafların “çoraplı” veya “çorapsız” şekilde opsiyonel olarak sunulabileceği belirtilmiştir. Ayrıca 22 Ocak tarihli duyuruda, yarışmaya katılmak isteyen kadınlara yönelik şu uyarı yer almıştır: “Acele edin, vakit kalmadı” (Vakit, 22 Kânunusani 1931, s. 1).

Her ne kadar Sadri Etem’in yazıları üzerinden yapılan tartışmalara verilen cevaplarla eleştirilerin önü kesilmiş gibi görünse de gazetenin sütunlarında polemik farklı bir yolla devam etmiştir. Bu kez karikatürler aracılığıyla çeşitli argümanlar öne sürülmüş, yarışma etrafındaki tartışmalar görsel bir dile de taşınmıştır.

24 Ocak tarihli nüshada, yarışma kapsamında verilecek ödüllerin sadece birinciye verilecek çoraplarla sınırlı olmadığı açıklanmıştır. Gazete, bu konuda okuyuculardan çok sayıda mektup aldığını belirtmiş ve ödüllerin daha geniş bir şekilde dağıtılacağını duyurmuştur. Buna göre, müsabakanın her iki safhasında dereceye girenler de dahil olmak üzere toplam 52 kıymetli ödülün verileceği ilan edilmiştir. Yakın bir tarihte ise ödül listesinin tam versiyonunun yayımlanacağı bildirilmiştir (Vakit, 24 Kânunusani 1931, s. 1).

Vakit ile *Yılmaz* arasında bacak müsabakası üzerinden yürütülen ahlak-çağdaşlık ve batılılaşma tartışmalarına, bu dönemde *Milliyet* gazetesi de katılmıştır. 20 Ocak tarihli “Güzellik Bahsi” başlıklı yazıda, ocak ayının mevsimsel olarak tatsız bir dönem olmasının zevkleri de çarpıttığı, bu nedenle “güzellik yarışmaları” adı verilen etkinliklerin de aynı biçimde yoz bir anlam taşıdığı ifade edilmiştir. Dünyada bir süredir görülen bu tür yarışmaların kısa sürede Türkiye’ye de sıçradığı, bunun da Türklüğün bir çeşit propagandası olarak yorumlanabileceği belirtilmiştir.⁸ Felek rumuzlu yazar, *Vakit*’in düzenlediği güzel bacak müsabakasını “güzel yüz bulunamaması ve güzelliğin ayağa düşmesi” şeklinde değerlendirmiştir. Ona göre güzellik yarışmaları aynı zamanda verilen ödüller aracılığıyla firmaların ve şirketlerin reklam yapabileceği yeni bir alan yaratmaktadır. Bu durum, kapitalizmin belli güzellik kalıplarını topluma dayatması bağlamında okunabilir. Kadın, ürünlerin satışında kullanılan bir araç; vitrin işlevi gören bir unsur haline getirilmektedir. Vitrinin kusursuz görünmesi içinse belli kozmetik ürünlerinin kullanılması zorunlu kılınmaktadır. Bu noktada Ahmet Şükrü’nün aktardıkları dikkat çekicidir. Ona göre kraliçelik müsabakaları Amerika’da icat edilmiş, daha sonra Avrupa’ya yayılmıştır. Aslında bu tür yarışmalar birer reklam vasıtası olarak düşünülmüştür. Kraliçe seçilen kadının, başarısının sırrı sorulduğunda “şu pudrayı veya bu allığı” kullandığını söylemesi zaten beklenen sonuçtur. Güzel bacak müsabakaları da aynı şekilde ipek çorap markaları için bir reklam alanı işlevi görmektedir (Ahmet Şükrü, 24 Kânunusani 1931, s. 1). Bununla bağlantılı bir başka haberde ise kadınların üzerlerinde yazı veya resim bulunan çoraplar giydikleri aktarılmıştır. Özellikle Amerika ve Avrupa’da yaygın olan bu modada, kadınların çoraplarına ailelerinin isimleri, nişanlarının ya da eşlerinin portreleri işlenmektedir (Akşam, 8 Ağustos 1926, s. 3).

Mehmet Asım, “Ahlak Telakkilerinde Anarşi Var!” başlıklı yazısında, *Cumhuriyet* gazetesinin güzellik yarışmaları ile *Vakit*’in düzenlediği bacak müsabakasının bir ahlak tartışmasını beraberinde getirdiğini belirtmiştir. Ona göre bir süredir farklı gazeteler arasında yaşanan polemikler, inkılapların toplumsal yaşamı düzenlemeye çalışırken ahlak anlayışında, özellikle kadın konusunu da kapsayan bir tür “anarşi” yarattığını göstermektedir. Asım’a göre asıl mesele kadının kapalı ya da açık olması değil, milli ahlak telakkilerinde ortaya çıkan bu düzensizliktir. Yazar, *Vakit*’in müsabakayı düzenleme sürecine de değinmiştir. Bazı çalışanların Amerika ve Avrupa gazetelerinde gördükleri örneklerden esinlenerek yarışmayı gündeme getirdiklerini, bunun “tamamen yeni ve fenni esaslar” üzerine kurulmasının hedeflendiğini, ancak bu işin bir ahlak meselesine dönüşeceğini öngörmediklerini aktarmıştır. Bununla birlikte, *Vakit*’e itiraz eden bazı gazetelerin kendi sayfalarında çok daha çıplak kadın resimleri yayımladığını, eleştiri yöneltenlerin ise sinema ve tiyatrolarda sergilenen benzer sahneleri izlediklerini hatırlatmıştır. Asım, yazısının sonunda şu soruyu yöneltmiştir: Bir kadının bacağı ile kolu arasında ahlak açısından ne fark vardır? Neden kolunu açması doğal karşılanırken, bacağına göstermesi “ahlaksızlık” olarak görülmektedir? (Mehmet Asım, 25 Kânunusani 1931, s. 4) *Vakit* ise bir yandan bu tür yazılarla eleştirilere cevap verirken, diğer yandan yarışmayı meşrulaştırmak için yurtdışı

⁸ Bu bakımdan gerçekten de güzellik yarışmaları milliyetçi bazı duyguların propagandası veya ön plana çıkarılması sürecinde iktidar elitleri tarafından kullanılmıştır. Özellikle gazetelerde bulunan ifadelerle paralel olarak söylenebilir ki bu neviden yarışmalar Türk kadınının “batılı ve çağdaş” değerleri benimsediği ve yeni dünyanın/düzenin bir parçası olabilecek potansiyeli taşıdığının kanıtlanması yolunda ciddi bir bileşen olarak hizmet görmüşlerdir. Bu konuyla ilgili daha fazla bilgi için bakınız: (Eke, 2023, s. 147-170; Gündüz, 2022, s. 70-73).

kaynaklı haberlere de yer vermiştir. Bu haberlerden birinde Yugoslav gazetelerinde *Vakit*'in bacak müsabakasından söz edildiği aktarılmış ve muarızların bu satırları dikkatle okumaları gerektiği vurgulanmıştır (Vakit, 26 Kânunusani 1931, s. 1).

Gazete, yarışmanın sona yaklaştığını duyurarak bir aydır devam eden müsabakada 20 Ocak'tan sonra gönderilecek fotoğrafların artık yayımlanmayacağını bildirmiştir. Aynı duyuruda verilecek ödüller de ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Buna göre, 25 kişiye “şehrimizin en büyük kürk ticarethanesi olan Beyko müessesesi mantolarının kol ve yakalarını istedikleri cins kürklerle süsleyecektir” ifadesiyle armağanlar verilecektir. Ayrıca birinciyi seçilen yarışmacı, bir yıl boyunca her hafta bir çift ipek çorapla ödüllendirilecek; ikinci gelen yarışmacıya ise üç ayda bir iskarpin hediye edilecektir (Vakit, 8 Şubat 1931, s. 1).

2 Ocak'tan 14 Şubat'a kadar yarışmaya ilişkin fotoğraflar düzenli olarak yayımlanmış, ancak bu tarihten sonra bir anda kesilmiştir. Gazete, Foto Süreyya'da çektilen tüm fotoğrafların bayramdan sonraki ilk nüshada, ayrı kuponlarla birlikte topluca yayımlanacağını ve böylece yarışmanın sona ereceğini duyurmuştur (Vakit, 14 Şubat 1931). 19 Şubat'ta yapılan açıklamada müsabakanın ertesi gün tamamlanacağı, 22 Şubat Pazar günü ise tüm fotoğrafların topluca basılacağı bildirilmiştir (Vakit, 19 Şubat 1931) (Bkz. Ek-10). Aynı gün, okuyuculara seçim sürecine katılmaları çağrısı yapılmış ve onlardan on gün içinde oylarını gazeteye göndermeleri istenmiştir (Vakit, 22 Şubat 1931). 26 Şubat'ta ise oy kullanma sürecinde bazı karışıklıklar yaşandığı belirtilmiştir. Bazı okuyucuların 25 katılımcıya birden oy verdiği anlaşılmış, hatırlatma yapılarak her kişinin yalnızca bir adaya oy verebileceği yeniden vurgulanmıştır (Vakit, 26 Şubat 1931).

Bu tür yarışmalar, kadın bedeni üzerinden belirlenen sınırları ve dayatılan güzellik algılarını pekiştirmenin yanı sıra, kadının siyasal yaşamdaki konumunun da sorgulanmasına yol açmıştır. Aynı gazetede yayımlanan bir haberde, erkeklerin kadınların oturduğu sıralara girmesi meselesi gündeme taşınmıştır. Sabiye Hüseyin H., bu konuda Meclis'te verdiği takirde şu ifadeyi kullanmıştır: “Birçok erkekler kadınların arasına girerek bacaklarını, dizlerini sıkıştırıyorlar. Bana birçok hanım bu hususta şikâyet etti, ben de bunun üzerine takir verdim” (Vakit, 26 Şubat 1931). Böylece kadınlar bir yandan modernleşmenin bir gereği olarak kamusal alana dâhil edilirken, öte yandan yan yana oturma gibi gündelik meseleler dahi tartışma konusu olmuştur. Bu durum, kadınların kamusal görünürlüğü etrafında şekillenen ikircikli tavrın uzun yıllar devam etmesine ve günümüze kadar miras kalmasına yol açmıştır.

Yarışmanın sonuçlanma sürecinde gazetenin kendi içinde çelişkili haberler yaptığı dikkat çekmektedir. Örneğin, 22 Şubat'ta yayımlanacağı duyurulan toplu fotoğraflar basılmamış; ayrıca yarışmanın 20 Şubat'ta biteceği sık sık vurgulanmasına rağmen, 5 Mart tarihli haberde oy verme sürecinin 10 Mart'a kadar uzatıldığı açıklanmıştır. Aynı duyuruda toplam 48 katılımcıdan söz edilmiş, ancak gazete yalnızca 37'sinin fotoğrafını yayımlamıştır. Bu durum, yayımlanmayan 11 yarışmacının varlığına işaret ederek sürecin güvenilirliği konusunda soru işaretleri doğurmuştur. Gazetenin bu gelgitli tavrı, oy verme ve sayım aşamasında da devam etmiştir. 11 Mart'ta oy verme sürecinin tamamlandığı ve ertesi gün sonuçların tasnif edilerek basılacağı ilan edilmiştir (Vakit, 11 Mart 1931). Bu süreç, basının eğlence ve güvenilirlik arasında gidip gelen çelişkili rolünü de ortaya koymaktadır. Bir yandan yarışmanın meşruiyetini “beynelmilel ölçülere” dayandırarak güven inşa etmeye çalışan Vakit, diğer yandan oy verme ve sonuç açıklama aşamalarındaki belirsizliklerle kamuoyunda soru işaretleri yaratmıştır. Bu ikircikli tavır, aslında modernleşme projesinin basın üzerinden nasıl toplumsal meşruiyet aradığını, fakat aynı zamanda kitlelerin güvenini kaybetme riskiyle yüzleştiğini göstermektedir. 13 Mart'ta yayımlanan yeni bir haberde ilk safhanın sonuçlarının ancak 14 Mart'ta duyurulacağı belirtilmiştir. 14 Mart'ta açıklanan sonuçlara göre okuyucular toplam 2776 oy kullanmış, bu oyların 608'ini alan 48 numaralı katılımcı B. Hanım birinci seçilmiştir. Sürecin sonunda, birinci ve ikinci olan yarışmacıların nihai belirlenmesinin hakem heyeti huzurunda yapılacağı bildirilmiştir. Ancak gazete, bu aşamada dahi yarışmacılara böyle bir heyet önünde çıkmayı isteyip istemediklerini sorma gereği duymuştur (Vakit, 14 Mart 1931, s. 6). (Bkz. Ek-11).

Daha önce Amerika'da yapılan yarışmalarda kazanan adayın ölçülerinin “beynelmilel standart” kabul edilmesine benzer biçimde, Vakit de kendi yarışmacılarının ölçülerini karşılaştırmalı bir tablo halinde yayımlamıştır. Bu tabloda ilk günün yarışmacısı Bülent Hanım başı çekmiştir. Gazete, okuyucuların oylarıyla 23'e düşürülen adayların jüri önüne çıkmayı reddetmeleri üzerine, ölçülerin değerlendirilmesini üç kişilik bir heyete bırakmıştır. Bu heyetin yaptığı inceleme sonucunda, adayların

sıra numaralarıyla birlikte ayrıntılı bir tablo hazırlanmış ve sayfa 26’da yayımlanmıştır (Vakit, 23 Mart 1931). Böylece “en güzel bacaklı hanım”ın seçilme süreci ikinci aşamaya taşınmıştır.⁹ Yarışmanın nihai sonuçlarının 28 Mart günü açıklanacağı ilan edilmiştir. Ayrıca bu süreçte ölçülerini yenilemek isteyen adayların, Beyoğlu’ndaki Foto Süreyya atölyesine başvurarak işlemlerini yaptırabilecekleri bildirilmiştir (Vakit, 26 Mart 1931).

28 Mart, yılın başında başlayan “güzel bacaklı hanım” seçme sürecinin finalini oluşturmuştur. Yarışmada birinciliği 34 sıra numarasıyla Nevzat Hanım (Bkz. Ek-12), ikinciliği ise 18 sıra numarasıyla Nurten Hanım kazanmıştır. Gazetede sonuçlar tablolu biçimde yayımlanmış, ayrıca yarışmada esas alınan beynelmilel ölçüler de kamuoyuna sunulmuştur. Bu vurgu, başlangıçtan itibaren dile getirilen “güvenilirlik” ilkesini pekiştirmeye yönelik bir çaba olarak yorumlanabilir; ancak aynı zamanda süreç boyunca ortaya çıkan şüpheleri de dolaylı biçimde teyit etmektedir (Vakit, 28 Mart 1931) (Bkz. Ek-13). 30 Mart tarihli nüshada Nevzat Hanım’ın boydan bir fotoğrafı basılmıştır. İlk aşamada yalnızca “N. Hanım” olarak anılan, ikinci turda ise adı açık biçimde yazılan Nevzat Hanım, yarışma boyunca yüzünü gösteren tek katılımcı olmuştur. Bununla birlikte yalnızca tamamen kadınlardan oluşan bir jüri karşısına çıkmayı kabul etmiş ve birinciliği elde ettikten sonra tam fotoğrafının yayımlanmasına izin vermiştir.

Bu durum, Cumhuriyet’in kadınlara biçtiği rolün sınırlarını ve aynı zamanda bu sınırların kadınlarca nasıl müzakere edildiğini göstermektedir. Nevzat Hanım’ın hem jüri tercihiyle hem de sonrasında yüzünü göstermesiyle ortaya çıkan tablo, kadınların tamamen edilgen olmadığını; aksine kendi mahremiyet ve temsil koşullarını belirleme çabasına girdiklerini göstermektedir.

Yarışma ekseninde dönen tartışmalar, aslında yalnızca Türkiye’ye mahsus değildir. Benzer müsabakaların Viyana, Berlin, Londra ve New York gibi merkezlerde de düzenlenmesi, kadın bedeninin modernleşme ve ticarileşme süreçlerinde evrensel bir sembole dönüştüğünü göstermektedir. (Bkz. Ek-14). Türkiye’deki tartışmaların yoğun biçimde ahlak kavramı etrafında dönmesi, Batı’daki daha çok tüketim ve reklam odaklı yaklaşımlardan kısmen ayrışsa da ortak payda kadının bedeni üzerinden yeni bir modernlik inşa edilmesidir. Dolayısıyla güzel bacak yarışmaları, hem Batı ile paralellik arz eden hem de yerel kültürel dinamiklerle farklılaşan bir ikili karakter sergilemiş; bu da onları yalnızca ulusal değil, aynı zamanda uluslararası modernleşme tartışmalarının da parçası haline getirmiştir.

Nitekim nisan ayında Türk basınında yer alan diğer haberlere göre, Cenevre’deki Kadın ve Çocuk Ticareti Komitesi’nin İsviçre temsilcisi, güzellik yarışmalarının yasaklanması için Cemiyeti Akvam’a (Milletler Cemiyeti) resmi bir başvuruda bulunmuştur. Bu başvuruda, yarışmaların düzenlendiği ülkelerde hükümetlerin doğrudan müdahale etmesi talep edilmiştir. Komite ise kendisine iletilen bu karar tasarısını yalnızca bir “temenni” olarak kabul etmekle yetinmiştir (Milliyet, 23 Nisan 1931; Hakimiyeti Milliye, 26 Nisan 1931)

Sonuç

Cumhuriyet’in ilanının ardından başlayan modernleşme çabaları ve bununla bağlantılı Batılılaşma sürecinde kadın, en önemli bileşenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişten kopuş çabasıyla birlikte kadının toplumsal görünümü kalıcı hale getirilmeye çalışılmış; ancak bu süreçte kadın hem geleneksel bağlardan koparılmak istenmiş hem de geleneksel kalıplar içinde yeniden konumlandırılmıştır. Başka bir ifadeyle, Osmanlı geçmişi reddedilirken kadın konusunda aynı geçmişle paralel bir tavır sergilenmiştir. Cumhuriyet, kadını nitelikleri üzerinden ön plana çıkarmaya çalışmış; fakat “iyi anne–iyi eş” denkleminden çıkmasına izin vermemiştir. Siyasal yaşam ise 1930’lu yıllara kadar kadınlara kapalı kalmış, buna karşılık aynı dönemde popülerleşen güzellik yarışmaları aracılığıyla kadın kimliği nitelikten cinselliğe kaydırılmıştır. Böylece kadın, bedeni üzerinden araçsallaştırılırken aynı zamanda nitelik kaygısı da sürdürülmüş; ortaya çıkan bu ikircikli durum Cumhuriyet’in dilemmasını oluşturmuştur.

İlki 1925’te, ikincisi 1931’de düzenlenen “güzel bacak yarışmaları” bu dilemmanın en görünür örneklerindendir. Kadının toplumsal konumunun yoğun biçimde tartışıldığı bir dönemde gerçekleşen bu yarışmalar, farklı gazeteler ve aydınlar arasında ahlak eksenli tartışmaların fitilini ateşlemiştir. 1931

⁹ Vakit, yarışmanın iki aşamalı olacağını, okuyucuların oylarıyla belirli bir sayıya düşürülmüş adayların bir jüri karşısına çıkarak Amerika’daki yarışmada esas alınan çerçevesinde ikinci ve son bir eliminasyona tabii tutulacağını belirtmiştir. Filiz Yıldız makalesinde yarışmanın birincisi olarak Nevzat Hanım’ın okuyucuların oylarıyla seçildiğini belirterek bu hususta yanılmaktadır. Bakınız: (Yıldız, 2019, s. 66-87).

yarışması öncesinde “ideal” kadın tanımını yeniden çizen fotoğrafların yayımlanması, aynı zamanda “çirkinlik” ölçütünü de belirlemiş; gazete sütunlarını neredeyse her gün dolduran bacak resimleriyle yeni bir güzellik çerçevesi çizilmiştir. Bu çerçeve, Cumhuriyet’in inşa etmeye çalıştığı kadın imgesini yansıtmaktadır.

Yarışma süreci boyunca kadınların çekingen tavrı da bu ikircikli atmosferin bir göstergesidir. Bazı yarışmacıların yalnızca isimlerinin baş harfiyle katılması, jürinin karşısına çıkmayı reddetmeleri ya da yalnızca kadınlardan oluşan bir jüriye razı olmaları, Cumhuriyet’in kadın üzerindeki sınırlayıcı yaklaşımının yansımalarıdır.

Bu noktada Türkiye’deki yarışmaların Batı’daki örneklerle benzerlik ve farklılıkları dikkat çekmektedir. Avusturya ve Almanya’da düzenlenen bacak yarışmaları, sporun yaygınlaşmasıyla birlikte kadın bedeninin “ideal” ölçüler üzerinden yeniden tanımlanmasına hizmet etmiştir. Amerika’da güzellik yarışmaları ise daha çok kapitalist bir mantıkla, kozmetik ve moda endüstrisinin reklam aracı olarak işlev görmüştür. Türkiye’deki yarışmalar ise hem Batı’dan esinlenen bir modernleşme çabası hem de yerel ahlak tartışmalarıyla iç içe geçen özgün bir deneyim olarak öne çıkmıştır. Böylece Batı’daki moderniteye eklenme arzusu ile yerel değerlerin baskısı arasında sıkışan ikircikli yapı, Türkiye’deki yarışmaların en belirgin karakteristiğini oluşturmuştur.

Sonuç olarak, bu yarışmalar hem dönemin kadın algısını gözler önüne sermekte hem de Batılılaşma ekseninde yürütülen ahlak tartışmalarına farklı bir pencere açmaktadır. Cumhuriyet modernleşmesinin çelişkilerini en çarpıcı biçimde görünür kılan bu örnekler, kadının toplumsal ve siyasal konumunun nasıl sınırlandırıldığını ve aynı zamanda nasıl araçsallaştırıldığını göstermektedir. Dahası, geçmişteki bu ikircikli tavırların izleri günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Medya, reklam ve popüler kültürde kadın hâlâ çoğunlukla bedeni üzerinden temsil edilmekte; öte yandan siyasal, ekonomik ve akademik hayatta varlık göstermesi teşvik edilmektedir. Bir yandan eşitlik ve özgürlük vurgusu yapılırken, diğer yandan kadın kimliği belirli normlar, güzellik kalıpları ve toplumsal rollerle sınırlandırılmaya devam etmektedir. Bu bakımdan, Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki güzel bacak yarışmaları yalnızca tarihsel bir anekdot değil, günümüz Türkiye’sindeki kadın tartışmalarını anlamak için de önemli bir referans noktasıdır.

Kaynakça

a) Resmi Kaynaklar

Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

b) Gazeteler

Akşam
Cumhuriyet
Hakimiyeti Milliye
Milliyet
Son Saat
Vakit

c) Kitaplar ve Makaleler

- Adams, C. J. (2024). *Etin cinsel politikası: Feminist-vejetaryen eleştirel kuram*. Ayrıntı Yayınları.
- Âsım, S. (2021). *Türk Kadınlığı Üzerine: Türk Kadınlığının Tereddidi Yahud Karışmak*. Mavi Gök Yayınları.
- Akagündüz, Ü. (2013). Kadın ve kadınlığa dair II. Meşrutiyet dönemi dergilerinden yansımalar (1908–1918). *Folklor/Edebiyat*, 19(73), 63–80.
- Asım, M. (1931, 25 Kânunusani). Ahlak Telakkilerinde Anarşi Var!. *Vakit*, s. 4.
- Balsoy, G. E. (2024). *Kahraman Doktor İhtiyar Acuzeye Karşı: Geç Osmanlı Doğum Politikaları*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bulut, S. (2013). Türkçülerin penceresinden Osmanlı’da kadın meselesi ve Orta Asya referansı. *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (10), 313–336.

- Çakır, S. (2021). *Osmanlı Kadın Hareketi*. Metis Yayınları.
- Cin, H. (1988). *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*. Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Eke, N. P. (2023). Cumhuriyet kadınının değişen silüeti: İdeolojik bir araç olarak güzellik yarışmaları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(Özel Sayı), 147–170. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1302698>
- Engels, F. (2020). *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*. Yordam Kitap.
- Rıfkı, F. (1931, 30 Kanunusani). Bir Anket. *Hakimiyeti Milliye*, s. 1.
- Felek. (1931, 20 Kanunusani). Güzellik Bahsi. *Milliyet*, s. 4.
- Gelgeç Bakacak, A. (2009). Cumhuriyet dönemi kadın imgesi üzerine bir değerlendirme. *Atatürk Yolu Dergisi*, 11(44), 627–638. https://doi.org/10.1501/Tite_0000000306
- Gündüz, M. (2022). Atatürk döneminde toplumu dönüştürmenin aracı olarak *Cumhuriyet* gazetesinin düzenlediği güzellik yarışmaları. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi* (eski ad: Türkiye Araştırmaları Dergisi), (41), 58–79. <https://doi.org/10.17829/turcom.1050441>
- Keçeci Kurt, S. (2015). II. Meşrutiyet dönemi Osmanlı kadın dergilerinde aile ve evlilik algısı. *Belleten*, 79(286), 1073–1098. <https://doi.org/10.37879/belleten.2015.1073>
- Kenanoğlu, M.M. (2006). 1858 Arazi Kanunnamesi ve Uygulanması. *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, (1), 107-138.
- Köse, O. (2007). XVIII. yüzyıl sonları Rus ve Avusturya savaşları esnasında Osmanlı Devleti'nde bir uygulama: İstanbul'da içki ve fuhuş yasağı. *Journal of Turkish Studies / Turkish Studies*, 2(1), 104–123. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.37>
- Küçüktiryaki, A. Y. (2014). Osmanlı Devleti'nde Tanzimat sonrası aile hukuku alanındaki gelişmeler ve *Hukuk-ı Aile Kararnamesi*. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(26), 177–201. <https://doi.org/10.14395/jdiv158>
- Özbay, F. (2019). *Kadın Emeği: Seçme Yazılar*. İletişim Yayınları.
- Sagaert, C. (2020). *Kadın Çirkinliğinin Tarihi*. Maya Kitap.
- Etem, S. (1931, 6 Ocak). Darülfünundaki Hoca Efendi, Sen De Dinle!. *Vakit*, s. 5.
- Sancar, S. (2014). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*. İletişim Yayınları.
- Şükrü, A. (1931, 24 Kânunusani). Kraliçelik. *Milliyet*, s. 1.
- Tokuroğlu, B. (2023). Osmanlı'dan Erken Cumhuriyet'e Kadın Hareketi: Devlet Feminizmi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, (65), 30-51.
- Toplu İğne. (1931, 5 Kânunusani). Bir Ahlak Hocası. *Vakit*, s. 4.
- Toplu İğne. (1931, 6 Kânunusani). Gene Bacak Bahsi. *Vakit*, s. 4.
- Toprak, Z. (2019). *Türkiye'de Yeni Hayat: İnkılap ve Travma 1908–1928*. Doğan Kitap.
- Toprak, Z. (2022). *Türkiye'de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm (1908–1935)*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tunç Yaşar, F. (2024). II. Meşrutiyet döneminde ideal kadın yurttaş yetiştirmek: *Kızlara Mahsus Malumat-ı Medeniye Dersleri*. A. Kaymak, S. Eren, S. Nurdan, K. Güney & M. Özler (Eds.), XIX. *Türk Tarih Kongresi bildirileri*, 3–7 Ekim 2022 (ss. 1493-1506). Türk Tarih Kurumu.
- Vâ-Nû. (1939, 13 Temmuz). Biçimsiz Bacaklar. *Akşam*, s. 3.
- Yıldız, F. (2019). Türkiye'de ilk güzellik yarışmaları ve basının öncü rolü: Genç Cumhuriyet'in asri güzelleri. *Etkileşim*, (4), 66–87. <https://doi.org/10.32739/etkilesim.2019.4.64>

Ekler

EK-1: “Şehrimizde İlk Defa Bacak Müsabakası Yapılıyor”, (Son Saat, 4 Eylül 1925, s. 1).

EK-2: 1925 yılında yapılan yarışmayı kazanan Enise Hanım, (Cumhuriyet, 6 Eylül 1925, s. 1).

EK-3: (Akşam, 6 Haziran 1930, s. 5).

EK-4: (Vakit, 2 Kânunusani 1931, s. 1).

Bedî Müsabakamız
Istanbulun en güzel ba-
caklı Hanımı kimdir ?

Çok hesaplı tertip edilen bu müsabakada mahremiyete ve nezahate azamî derecede dikkat edilecek
Hanım Efendi İştirak ediniz !

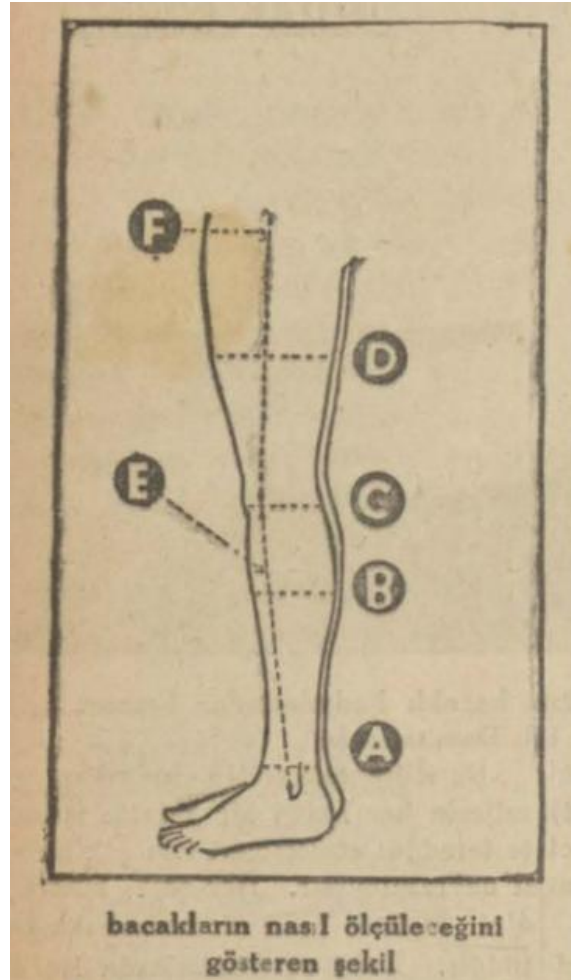

Bu bacaklar dünyanın en güzel bacaklı kadınlarından Fransız sinema yıldızı Lili Damitanındır

EK-5: Katılımcıların resimleriyle birlikte göndermeleri gereken söz konusu kupon, (Akşam, 6 Kânunusani 1931, s. 2).

İsim veya namı müstear
A-Ayak bileğinin kutru
B-Baldırın kutru
C-Dizin kutru
D-Bacağın kutru
E-Ayak bileğindeki kemikten dize kadar uzunluk
F-Dizden bacağın belde nihayetlenen kemik uzunluğu
Süreyya fotoğrafhanesinin vereceği numara
[Fotoğraflarını kendileri gönderecek müsabıkların fotoğraf numarasını koymalarına lüzum yoktur.]

EK-6: Gazetede bacakların nasıl ölçüleceğini gösteren bir çizim, (Akşam, 8 Kânunusani 1931, s. 2).

EK-7: Tartışmalara dair yayınlanan karikatürlerden bazıları, (Akşam, 6 Kânunusani 1931, s. 1).

EK-8: Tartışmalara dair yayınlanan karikatürlerden bazıları, (Vakit, 16 Kânunusani 1931, s. 1).

EK-9: (Vakit, 16 Kânunusani 1931, s. 1).

Büyük Müsabakamız
Istanbulun en güzel bacaklı kadını kim ?
Hanımefendiler, vakit kalmadı, acele edin !

FOTO SÜREYYAYA GİTMEKLE
 MÜSABAKAMIZA İŞTİRAK
 ETMİŞ OLURSUNUZ

Güzel bacak müsabakamıza iştirak edecek hanımefendiler doğrudan doğruya Foto Süreyyaya (Beyoğlu'nda Tünel başında) müracaat ederlerse iştirak şartlarımızı tetkik etmelerine ihtiyac yoktur. Foto Süreyya müessesesi müsabakamıza iştirak için ne yapmak lâzımgelirse yapacak, hanımefendileri zahmetten kurtaracaktır.

1 — Foto Süreyya: hesabımıza, müsabakaya iştirak için lâzım olan bacak fotoğraflarını çekecektir.

2 — Foto Süreyya: Müsabakamıza iştirak için lâzımgelen ölçüyü alacaktır.

RESİMLERİ KENDİ FOTOĞRAFCILARINDA ÇEKTİRECEKLER NE YAPACAKLAR

1 — Bacaklarının iki fotoğrafı. (Bu

Foto Süreyya
 9 — Binnaz A. H.

Güzel bacak müsabakamız hararetle devam ediyor. Bugün de Binnaz A. Hanıma ait resmi neşrediyoruz.

VAKIT
 Güzel bacak müsabakam
 9
 Binnaz A. H.

* Bu kuponu bu hanıma rey verecek okuyucalarımız kullanabilirler.

EK-10: (Vakit, 22 Şubat 1931, s. 1).

**Güzel Bacak Müsabakamız
Bugün son resimleri
neşrediyoruz**

Karilerimiz on gün içinde reylerini istimal etmiş olmalıdırlar. En güzel bacaklara rey verenler arasında çekilecek kur'ada mükâfat kazanacaklardır

Bugün güzel bacak müsabakamıza iştirak eden resimlerin neşri nihayet buluyor. Okuyucularımız bugünden itibaren on gün içinde şimdiye kadar neşredilen resimlerden hangisini güzel bulmuşlarsa o hanıma ait olan kuponları doldurarak idarehanemize göndermelidirler.

Okuyucularımız reylerini istimalden çekinmemelidirler. En güzel yirmi beş bacağı rey vermiş bulunacak karilerimizde çekilecek kur'ada kazanırlarsa mükâfatla karşılaşacaklardır.

Müsabakamıza iştirak eden Hanımların bacak resimlerini toplu bir halde 7 inci sayıfamızda bulacaksınız.

38 — Neclâ Hanım

EK-11: Güzel Bacak Müsabakasında Okuyucuların Oylarıyla Birlikte Sona Eren İlk Aşamanın Tablolaştırılmış Hali, (Vakit, 14 Mart 1931, s. 6).

			Aldığı rey
48 — R.	Ham	S: 1	608
18 — Nurtan	"	"	256
1 — Bülent	"	S: 6	228
34 — Nevzat	"	S: 32	224
29 — İffet	"	83	160
30 — Leyla	"	"	144
35 — Melda	"	S: 34	112
5 — Jale	"	S: 7	96
25 — Mihriban	"	S: 21	88
4 — Suzan	"	S: 2	84
16 — Semiha	"	S: 81	80
26 — Naşide	"	S: 28	76
10 — Fusun	"	S: 4	68
13 — Şükran	"	S: 19	64
14 — V. N.	"	S: 79	64
47 — K. D.	"	S: 40	64
41 — Belma	"	S: 23	60
28 — Mine	"	S: 27	56
32 — Hülya	"	S: 30	56
43 — Neylüfer	"	S: 33	52
12 — Mediha	"	S: 20	48
17 — Sara Cemal	"	S: 24	48
44 — Can Işık	"	S: 37	40
		Rey adedi	<u>276</u>

EK-12: Yarışmayı kazanan Nevzat Hanım, (Vakit, 30 Mart 1931).

EK-13: (Vakit, 28 Mart 1931, s. 1).

EK-14: Amerika'da yarışmada esas olarak kabul edilen ölçüler. Bu ölçüler Vakit'in yarışmasında da esas olarak kabul edilmiştir., (Hakimiyeti Milliye, 10 Nisan 1931).

